

ชุมชนตำบลหนองสาหร่าย

ชุมชนแห่งความดีและความสุข

๑๑ เคยได้ยินคนเขาพูดกันว่า ‘ทำดีได้ดีมีที่ไหน’ หรือ ‘ทำดีไม่เห็นจะได้ดีเลย’ เราก็เอามาคิดนะว่า มันต้องไม่ใช่อย่างนั้น ‘ทำดีก็ต้องได้ดี’ ที่นี้เราจึงเอาความดีมาเป็นเครดิตค้าประกันเงินกู้ ใครมีความดีมากก็มีเครดิตมาก สามารถขอกู้เงินได้โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้าประกัน แต่เอาความดีค้าประกัน เพราะฉะนั้น ‘ถ้าเป็นคนดี ทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่ากัน’... ๑๑

คือแนวคิดของ**คุณศิวิโรฒ จิตนิยม** ประธานสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้รับรางวัลคุณธรรมแห่งชาติ จากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) จากการเป็นผู้นำที่เสียสละ ช่วยเหลือคนในชุมชนให้สามารถปลดแอกจากปัญหาหนี้สินที่มีมูลค่ารวมกว่า 100 ล้านบาท โดยใช้ “ความดี” เป็นเครื่องมือของการพัฒนา และมี “ความสุข” เป็นเป้าหมายร่วมกัน

จุดเริ่มต้นสู่เส้นทางแห่งความสุข

หนองสาหร่ายคือแผ่นดินถิ่นเกิดที่คุณศิวิโรฒได้อยู่อาศัยและเติบโตมาตั้งแต่

เล็กจนโต ภาพหนองสาหร่ายในความทรงจำของเขาเต็มไปด้วยความสุข อยู่กันอย่างญาติมิตร ผู้คนมีชีวิตที่เรียบง่าย หายู่หากันกันได้ไม่อึดอัดขัดสน จนกระทั่งเมื่อความเจริญรุกเข้ามาถึงหนองสาหร่าย พร้อมกับค่านิยมที่ต้องเร่งสร้างความมั่งคั่งทางการเงิน ทำให้วิถีชีวิตของชาวหนองสาหร่ายเปลี่ยนแปลงไป

“เห็นญาติพี่น้องของเราต้องเร่งหาเงินหาทอง จากเคยทำนาปีละหนก็ต้องเพิ่มรอบเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ต้องใส่ปุ๋ยเคมี ใส่ยาฆ่าแมลง มีหนี้มีสินกันแทบทุกคน ไม่มีใครมีความสุขเลย ซึ่งมันต่างจากเมื่อก่อนมาก...

แต่ก่อนตอนยังเล็ก ๆ ก็เคยเป็นเด็กวัด โตขึ้นมาอีกหน่อยก็บวชเณร พออายุครบ 20 ก็บวชพระ เรียกว่าแทบทั้งชีวิตได้อาศัยกินข้าวของชาวบ้าน พอนึกถึงบุญคุณของข้าวที่เขาเอามาทำบุญใส่บาตรก็เกิดความรู้สึกอยากจะทำบุญทดแทนบุญคุณ อยากให้เขามีความสุขเหมือนเมื่อก่อน ก็เลยต้องลุกขึ้นมาทำเรื่องนี้” คุณศิวโรฒเล่า

ในปี 2548 เขาจึงชักชวนคนในตำบลหนองสาหร่ายมาพูดคุยกันอย่างจริงจังว่าจะทำอะไรให้สิ่งดีๆ กลับคืนมา โดยได้ใช้เวทีประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้าน ทั้ง 9 หมู่บ้าน ในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและชาวบ้าน จนนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดของชุมชนมีเป้าหมายคือการพัฒนาคนในตำบลด้วย “ความดี” เพื่อนำไปสู่ “ความสุข” ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกคนในตำบล ซึ่งในที่สุดได้พัฒนาออกมาเป็น “23 ความดี 67 ตัวชี้วัด” ได้แก่

- 1.ผู้นำดี/ผู้ตามดี 2.สุขภาพดี 3.อาชีพดี
- 4.กลุ่มองค์กรดี 5.สวัสดิการดี 6.ครอบครัวดี
- 7.สามัคคีดี 8.จิตใจดี 9.มีสัจจะดี 10.เรียนรู้ดี
- 11.มีความกตัญญูดี 12.ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายดี 13.ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมดี

- 14.ประหยัด/อยู่แบบพอเพียง 15.เก็บออมดี
- 16.นิยมไทย ใช้ของไทย 17.วิถีชีวิตประชาธิปไตย 18.มีวินัยดี 19.ตรงเวลา
- 20.ละเว้นสิ่งเสพติดอบายมุข 21.มีมารยาทและวัฒนธรรมไทย 22.มีส่วนร่วมดี 23.สิ่งแวดล้อมดี

ความดี คือต้นทุนแห่งความสุข

ชาวตำบลหนองสาหร่ายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงไม่มีสวัสดิการดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย ชราภาพ พิกัด และเสียชีวิต อีกทั้งปัญหาหนี้สินที่สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวชุมชนเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดแนวคิดในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองสาหร่ายขึ้น โดยบูรณาการกองทุนต่างๆ ในชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อจัดสวัสดิการให้ครอบคลุม อาทิ กลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้าน สถาบันการเงินชุมชน วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น มีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองสาหร่ายสนับสนุนงบประมาณเข้ากองทุนปีละ 100,000 บาท และให้สมาชิกร่วมออมเงินสมทบเป็นรายปี (ยกเว้นสมาชิกที่พิการและด้อยโอกาสทางสังคม)

นอกจากการจัดสวัสดิการตอบแทนตั้งแต่เด็กเกิดใหม่ การแต่งงาน การตั้งครุภรรยา

ทุนการศึกษา กีฬา ทุนการประกอบอาชีพ การเจ็บป่วย ผู้พิการ ผู้ติดเชื้อ ผู้สูงอายุ และการเสียชีวิตแล้ว ยังมีการจัดสรรที่ดินทำกิน ครอบครัวละ 2 ไร่ สำหรับผู้ที่ผ่านเกณฑ์เป็น “คนดีศรีสังคม” อีกด้วย

ในการกู้ยืมเงินของสถาบันการเงินชุมชนตำบลหนองสาหร่าย สมาชิกสามารถนำความดีทั้ง 23 ความดี 67 ตัวชี้วัด มาเป็นทุนค้ำประกันได้ โดยมีกิจกรรมการส่งเสริมการจดบันทึกความดีในรูปแบบ “ธนาคารความดี” เพื่อสะสมรวบรวมความดีของแต่ละบุคคล ความดีเหล่านี้สามารถใช้เป็นเครดิตในการกู้ยืมเงิน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ เช่น **มีความดี 4 ข้อ** กู้เงินได้ไม่เกิน 20,000 บาท

มีความดี 11 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 80,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน

มีความดี 15 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 100,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและถ้าวางเงินกู้ไม่เกิน 10,000 บาท ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย

มีความดี 23 ข้อ และตัวชี้วัดรวม 67 ข้อ กู้เงินได้ไม่เกิน 300,000 บาท โดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันและถ้าวางเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท ไม่ต้องจ่ายค่าดอกเบี้ย

จากการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการตำบลหนองสาหร่ายร่วมกับสถาบันการเงินชุมชน และธนาคารความดี ส่งผลให้เกิดการพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ชุมชนร่วมกันกำหนดไว้ คือ “ชุมชนอยู่เย็น เป็นสุข” ซึ่งเป็นรูปธรรมเด่นชัด คือสามารถนำไปสู่การปลดหนี้นอกระบบได้ถึง 19,300,000 บาท และสามารถสร้างระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งและมั่นคงตั้งแต่เกิดจนตาย

นอกจากนี้ชุมชนยังเกิดการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การทำเกษตรผสมผสานปลูกผักไว้กินเองไม่น้อยกว่า 7 ชนิด สามารถลดรายจ่ายของตำบลได้ปีละประมาณ 5,000,000 บาท มีการปลูกต้นไม้ มุ่งลดการใช้สารเคมีเพื่อฟื้นคืนระบบนิเวศน์ของชุมชนกลับคืนมา มีการคัดแยกขยะ นำมาทำเป็นปุ๋ยชีวภาพไม่เผาตอซังข้าวและอ้อยเพื่อสร้างอากาศที่ดีผลที่เกิดขึ้นทำให้ตำบลมีพื้นที่สีเขียวมากขึ้น มีดินอุดมสมบูรณ์ น้ำในลำคลองสะอาด กุ้งหอยปูปลากลับมา ความสุขของชุมชนก็กลับคืนมาตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ได้วางเอาไว้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

นับเป็นเวลากว่า 20 ปี ในการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวตำบลหนองสาหร่าย ในการพลิกฟื้นวิกฤติของชุมชนที่เต็มไปด้วยความทุกข์ ให้กลับมามีความสุขร่วมกันอีกครั้งบนฐานของการทำคุณงามความดี โดยมีคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญอย่างยิ่ง คือการที่ผู้นำมีความเสียสละ มีความเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ ในการแก้ไขปัญหา พร้อมกับการรวบรวมผู้นำที่มีจิตอาสาเป็นสภาผู้นำองค์กรชุมชนตำบลหนองสาหร่ายที่ใช้ชื่อว่า สภา 79 หรือ สภาคุณธรรม

“เป้าหมายของการพัฒนาต้องชัด และต้องเป็นเป้าหมายร่วมกันของทุกคน ซึ่งของหนองสาหร่ายคือการมีความสุขร่วมกัน ที่สำคัญจะต้องมีความสามัคคี มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ สุดท้ายยคือต้องพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด ถึงจะทำให้ชุมชนของเราหลุดจากกับดักต่างๆ ได้

ถึงวันนี้ต้องใช้คำว่า ‘ภูมิใจ’ ที่เกิดมาชาติหนึ่ง สามารถทำได้อย่างนี้ เรา 1 คน 1 ชีวิต สามารถทำได้ เมื่อเราทำได้ก็ผู้อื่นก็ทำได้ ถ้าทุกคนทำแบบนี้คนไทย 70 กว่าล้านคน จะมีความสุขไปพร้อมๆ กัน” คุณศิโรตม์ กล่าวทิ้งท้าย